

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za vsako vrsto z navadnimi črkami 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Družba sv. Mohora na Dolenjskem.

Ta prekristna družba je letos zopet med svet poslala 6 prelepih prekristnih knjig slovenskih, katerih mora biti vesel slehern Slovenec. Kako pa so tudi mične! Kakošne lepe povesti so v njih! Kako lepo se bere povest, ki jo je spisal slavni naš domoljub dr. Vošnjak! Kako gladko teče ona imenitnega pisatelja profesorja Erjavca! Ko imamo knjige v rokah, začelo nas je zanimati, ali so te bukve po Dolenjskem dosta razširjene? Bomo kmalu videli. Štejmo Slovence pa Dolenjce, pa štejmo zopet ude družbe sv. Mohora po vsem Slovenskem — in potem po Dolenjskem. Med vsemi Slovenci, katerih je dosta čez 1 milijon, (blizu 1,300.000) je letos čez 31 tisoč udov te družbe, ki jih še nikoli toliko ni imela. Izračunili smo, da na vsem Slovenskem prideta na 100 Slovencev več kakor 2 uda Mohorjevca. Ravno toliko jih šteje ta družba na spodnjem Štajerskem, pa tudi na Kranjskem ima pri 100 Slovencih dobro 2 uda. Na Dolenjskem pa, kjer je dobro 200.000 Slovencev, je le okoli 3600 udov družbe sv. Mohora, tako, da žalibog ne moremo reči, da bi pri nas na 100 slovenskih duš šteli 2 uda, ampak nekaj manj. Na Gorenjskem je to dosta boljše, ondi smemo šteti skoro 3 Mohorjevce na 100 ljudi. Tudi na Notranjskem je boljše, kakor na Dolenjskem. Na Slovenskem Štajeru je boljše

zastopana ta vrla družba, kakor na Dolenjskem. — Poglejmo n. pr. brežko dekanijo, ki ima le 31.000 ljudi, torej manj kakor leskovška, ki ima 38.000 duš; pa brežka šteje skoro toliko Mohorjevcev kakor leskovška. Enako velika je pa brežka dekanija z novomeško, pa jo zelo prekosi gledé udov, kajti novomeška ima 435 Mohorjevcev, brežka pa 470 udov. Ali nam Dolenjcem naj bodo glede te blage družbe Gorenjci za vzgled. Leskovška dekanija je za 2000 duš večja od Kranjske, toda poslednja ima čez 1000 Mohorjevcev, leskovška pa samo 500 in nekaj. Ali pa: Kamniška in novomeška dekanija ste po številu duš enaki, a kamniška ima 769 udov, novomeška skoro za polovico manj.

Metliška dekanija ima zopet 4000 prebivalcev več kakor radovljiška, a prva šteje le 374 udov, slednja pa 898 družabnikov.

Trebanjska dekanija ima res toliko udov kakor škofjeloška na Gorenjskem, a je za 11.000 duš večja. Ravno tako je z ribniško in moravško dekanijo, enako je skoro število družabnikov pri obeh, a ribniška dekanija je nekaj večja.

Primerjajmo nekatere fare. Tako velike, kakor je leskovška fara s Krškim mestom vred (skoro 7000 ljudi), so na Štajerskem: Rajhenburg (malo manjša), sv. Peter in Pavl (ptujska okolica), Ljutomer (nekoliko manjša); na Gorenjskem pa:

Podlistek.

Rajhenburg pa umetnik, ki je po Savi hodil.

Trg Rajhenburg leži kraj Save v ozki dolini kakor v kotlu. Skozi trg teče potok Brestanica in ob straneh leže hiše. Hiš je okoli 100, prebivalcev pa kacic 500. Skozi trg pelje tudi cesta v Kozje. Prebivalci trga se pečajo z živinorejo, vinorejo in poljedelstvom. Pred 20. leti so tudi kopali nekje v okolici premog, pa ga bodo menda na spomlad zopet, in govori se o bakreni rudi, katero so baje našli pol drugo uro od Rajhenburga. Ime Rajhenburg je že znano kacic 1000 let, ker okoli leta 838. se je prvič to ime razglasilo.

V Rajhenburgu stojita 2 grada, zgornji in spodnji. Zgornji je na skalovitem hribu, in tega

je Solnograški škof Konrad sezidal. V tistih časih so imeli namreč tu Solnograški škofje posestva, kakor: Sevnico, Rajhenburg, Brežice in več drugih. V tem gradu prebivali so Rajhenburški vitezi. ki so bili na dobrem glasu. Reinbrecht Rajhenburški je cesarja Maksa v Gentu smrtne nevarnosti rešil, in je bil deželni glavar na Štajerskem. Kaspar Rajhenburški je Turke pri Bizeljskem nasekal. Zadnji teh hrabrih vitezov bil je Janez Reichenburški. Potem so ta grad v roke dobili drugi vitezi. Pripovedka nam tudi naznanja, da sta bila dva brata tu, eden v spodnjem, drugi v zgornjem gradu, ter da sta se tako sovražila, da sta se potem enkrat drug drugega skozi okna h krati vstrelila, in da ste se sovražili še glavi mrtvih, ki ste spravljani zdaj v grajski kapeli.

Cerklje (dosto manjša), Mengeš (tudi manjša), Moravče (manjša), in vendar ima Rajhenburg 68 udov, Ptujška okolica 137, Ljutomer 156, Cerklje 105, Mengeš 88, Moravče 93 udov. Leskovška fara sama brez Krškega mesta je nekako tako velika kakor rajhenburška, šteje pa le 73 udov in Krško še 30. Ali ni to sramotno, da Krško mesto s svojimi 900 prebivalci ima samo 30 udov! Koliko malih fará na Gorenjskem in Notranjskem ga prekosi!

Še slabše so male dolenjske župnije. N. pr. Bučka in sv. Duh; ki šteje po 1300 in 1500 ljudi, imata po 11 udov. Revne in manjše notranjske fare ju prekosé, n. pr. okoli Idrije: Vojsko (900 ljudi, 67 udov), Ledine (690 ljudi, 23 udov), Godovič (514 ljudi 28 udov), Zavrca (650 ljudi in 13 udov).

Na Dolenjskem je res večje uboštvo kakor drugod; a Dolenjci imajo prej denar za druge reči kakor za bukve te vrle družbe. Dolenjec si kupi purana ali gos za Božič pa za druge praznike, dá za purana 2 ali 3 gl., za to pa nima goldinarja, ki bi ga bilo treba dati za družba sv. Mohorja. Naj pri tej priliki, ko vidimo, da ravno to družbo Dolenjci res premalo podpirajo, Dolenjcem kar naravnost povemo, da ob gotovih prilikah vse preveč potrošijo — za jed in pijačo. Kolikokrat na dan mora dolenjski gospodar dajati delavcem in poslom jesti in piti? Pri kolikih prilikah imajo Dolenjci likof?! Koliko se je in pije pri teh likofih?! Koliko praznikov je, ko Dolenjci uživajo troje in čvetero meso, ko prinesejo na mizo govedino, teletino, svinjino, kuretno in Bog ve kaj še! Ali ni to potrata?

Dostavek vredništva. Mnogokrat in pri marsikaterih Dolenjcih je res, kar tu piše domoljub in tu je pač potrebno, da se poboljšate, varčnost, pametna zmernost polni mošnjo. Jih je pa tudi dokaj modrih med nami, ki znajo svoje prav obra-

čati. Take posnemajte! Nikar, kakor pravi Gorenjec: enkrat z betom, enkrat pa s pesom!

Nekaj o koleri.

(Konec.)

Tobak kaditi ali duhan pušiti je o koleri zdravo.

Ako se ne motimo je bilo leta 1855, ko je kolera na Reki v mestu precej trdo postopala, ni v tobačni tovarni ne ena delavka za kolero zbolela. Ravno tako leta 1866, ko so ranjeni vojaki v Ljubljani ležali, so morali pušiti (kaditi) da bi se odvrnil leger (tifus) v bolnišnici.

Iz tega, kar je bilo v teh spisih razloženo, tedaj lahko spozna vsaki, da se zamore človek koleri ložej ubraniti, kakor se je ozdraviti, pa tudi, da so zdravila zoper kolero.

1. Snaga! Snažnost koleri zabrani pot, nesnažnost kolero cepi.

2. Pitne vode si, ako je mogoče, na hribu ali griču zajemaj prav iz vrelca, in vodo hrani, kakor je Bog to že Judom po Mojzesu zapovedal, v dobro pokriti posodi.

3. Pokrij gnoj in gnojnico, in škropi gnoj in zalivaj gnojnico z železnim viterijolom, v vodi raztopljenim.

4. Pij samo dobro prevreto vodo, ako je nimaš prav iz vrelca, in si jo naredi okusno, kakor je bilo razloženo.

5. Vživaj navadno zdravo jed, katero tvoj želodec lahko in do dobrega prebavi. Malo zrelega sadja ne škoduje nič; pusti pa kumare, dine in nezrelo sadje, ker to ni pripravna jed ob času kolere. To sicer ne dela kolere, sicer bi kolera razsajala vsako poletje in vsako jesen; toda kolera kakor tifus loti se raje bolehnega človeka, kakor popolnoma zdravega.

6. K bolnikom ne hodi teš, ker teš človeka se raje prime vsaka nalezljiva bolezen.

Pravijo, da ako so jih zvečer obrnili takó, da ste si v obraz gledali, ste se sami obrnili. Zadnji posestnik Rajhenburškega gradu je bil baron Essébeck, kateri je pred kacimi 6. leti grad francozskim Trapistom prodal. To so nekaki menihi, ki imajo prav ostro življenje, ne jedó mesnih jedil in na sveti dan dobé vsak samo 4 orehe. Ne menijo se drugače, kakor da si kažejo s prsti. Ako se kateri le kaj malega pregreši, dobi jako veliko kaznen. Teh mož je okoli 60, kaci 10 mašnikov, menda toliko fratrov ali bratov, drugi pa so delavci. Poznajo se pa po tem: mašniki imajo bele kute in po vrh črne plajše, fratri ali bratje imajo samo belo obleko, delavci pa samo rujavo. Jako veliko molijo in ubogim veliko podarijo, vsaki dan opoludne, pa tudi včasih ob dveh. Pečajo se s poljedelstvom, živino- in vinorejo.

V tem gradu je bila v prejšnjih časih tudi sodnija, ko je veljala še tlaka in desetina. — Precej v sredini trga Rajhenburg stoji na malem holmci farna cerkev sv. Petra; veliki oltar je jako lepó izdelan iz črnega mramorja; pet je stranskih oltarjev. V tej cerkvi je veliko rakev z napisi, vitez v železni obleki, kakoršno so takrat vitezi nosili, je iz kamena izsekan, in stoji nasproti oltarja žalostne Matere Božje. Na konci trga je podružnica sv. Boštijana in nad trgov na hribu cerkev sv. Mohorja.

Rajhenburška fara je velika, šteje že okoli 6300 duš in ima 13 podružnic, pa dva kaplana. Do sedaj je bila v Rajhenburgu trirazredna ljudska šola, letos so pa tudi četrti razred naredili. Temu trgu pravijo zaničljivo ime „Limberca“, to je pa bilo menda res ime trgu, ker se še zdaj

7. Iz ravno tega vzroka bodi zmeren, in varuj se prehlajenja.

8. Ako ti začne brbrati po želodcu ali trebuhu, pij kamilčnega čaja, in išči pomoči pri zdravniku; ako pa zdravnika ni, raztopi železnega viterijola v vodi, okisaj jo nekoliko z žvepljeno kislino, in jo pij šalico vsako $\frac{1}{4}$ ure, tode varuj svojih zob, da ti jih žvepljena kislina ne zdrobí.

9. Driske nikar ne zanemari; prec išči pomoči pri zdravniku.

10. Bolniku, ki je za kolero bolan, strezi, nikar se ga ne boj; kolera se ne dobi z dotikom, kakor se dobé garje.

11. Skrbi za čisto vest; ako ima tvoja duša bakterije, spravi jih iz sebe v zakramentu svete pokore, in živi takó, da te ne bo skrbelo umreti. Čista vest pred Bogom daje človeku zaupanje v Boga, srčnost, to pa veliko pripomore, da se ohrani in zadobi zdravje. Ako imaš kaj premoženja, spiši svojo oporoko ali zadnjo voljo; zavolj nje še nikdar nobeden ni umrl. Ako tvoji izmečki postanejo podobni vodi, v kateri je bil rajž (riž) opran ali kakor da bi bilo nekoliko moke notri vtepeno, ne odkladaj prejeme ss. zakramentov. Zavolj prejeme ss. zakramentov, posebno sv. poslednjega olja še nobeden ni umrl, temveč sv. poslednje olje pripomore k telesnemu zdravju, ako se prejme še o pravem času. Lenuha ali slabovernega pa Bog ne bo ozdravil s čudežem.

12. Vsi pa skrbite za to, da nobenega ne bote pokopali, dokler ne vidite očitnih in gotovih znamenj gnjilobe. Gnjiloba trupla je edino gotovo znamnje smrti. Živega človeka krč lahko takó stisne, da z nobenim gibanjem ne more naznaniti, da še živi, desiravno vse ve, kar počenjajo ž njim. Sklenemo svoj spis z besedami Rimskega pesnika:

— — — Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti; si non, his utere mecum.

pravi potoku, ki se v Brestanica izliva Lamberšica. — Sredi trga stal je kamenit steber, kamor so nepokorne kmete privezovali.

Praznik svet. Petra je tukaj žegnanje ali cerkvanje. Takrat se veliko ljudstva tu zbere. Leta 18 . . prišel je v Rajhenburg glumač, ki je na velikih plakatih tu in v okolici naznanil, da bo v posebnih čevljih hodil po Savi. To naznanilo je popoldne po litanijah privabilo veliko kmečkih ljudi v Rajhenburg kraj Save; prišla je tudi gospoda iz Brežic in drugod gledat umetnika. Kmalu se prikaže glumač. Na rajhenburškem bregu Save je stal čolnič, pokrit s plahto. Zraven njega je bila ena zastava, na nasprotni kranjski strani druga. Ljudje so menili, todi čez bo umetnik po vodi hodil. Mož je začel nabirati novce pri gospodi, pri kmetih sta to delala nje-

Slovensko: Ako veš kaj boljšega, povej odkritosrčno; ako pa ne, z menoj vred rabi nasvetovano!

Dostav. vred. Ta izvrstni spis so nam hvalili mnogi gospodje, celo izmed gg. zdravnikov. Ker nas morda neusmiljena kolera drugo leto hujše obišče kakor letos, zato prosimo svoje naročnike: spravite skrbno liste „Dol. Nov.“, v katerih se govori o koleri — in ravnajte se po naukih, katere vam tamo podaja gospod pisatelj. Njega pa prosimo, naj tudi v bodoče ne pozabi našega lista.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Kolera pri nas zginja. Zadnje dni je pač obšel nekdo Podsmreko v Dobravskeji fari blizu Ljubljane — a ni gotovo, je bila li prava kolera ali ne.

Naši **Notranjci** imajo dvojno volitev: v deželni in državni zbor. 29. nov. so izvolili v deželni zbor g. Hinkota Kavčiča, posestnika na Razdrtem; 6. dec. pa bodo volili poslanca v državni zbor mesto umrlega g. Obreza. Narodni deželni poslanci so nasvetovali g. doktorja Ferjančiča; ali mnogi Notranjci pa se potezajo za g. vladnega svetovalca Globočnika, ki je bil pred nedavnem še okrajni glavar v Postojni. Narodnjaka sta obadva.

Naši severni bratje vrli **Čehi** izvrstno napredujejo. To priča nespametni a hudobni vik, katerega ženó tamo Nemci, češ, da so zatirani in pa zmage češke. V glavnem mestu zlatej Pragi, so dolgo gospodovali Nemci, ali pri zadnjih volitvah za mestni zbor so v vseh treh razredih zmagali delavni Čehi. — V Pragi je dvojna visoka šola, nemška in češka. Nemška ima jako malo poslušavcev — češka je prenapolnjena.

V **delegacijah v Budimpeštu** se pečajo zlasti z vojsko, ali bolj prav oboroževanjem naše

gova pomagača. Nabirali so dolgo, morebiti eno uro. Potem skoči umetnik v čoln, pomagača krepko veslata. Ljudje iznenadeni za njim gledajo, a se tolažijo, da se bode umetnik s kranjske strani peš po Savi nazaj podal. Toda umetnik se na Kranjsko dospevši, globoko prikloni Štajercem ter skoči hitro na cesto, kjer ga je čakal voz z hitrimi konjiči, ki so odpeljali ne umetnika, ampak sleparja. To je bil namreč ta umetnik, kar se je pozneje iz časnikov poizvedlo. Všel je bil malo dni prej iz neke ječe na Nemškem. Vsi gledalci so se jezili, kmetje pa nikoli manj, ker je bila tudi gospoda opeharjena. Ta povest je mična, če tudi ni resnična. Enake povedke so namreč slišati tudi o družih krajih, posebno na Nemškem.

vojne. Vojni minister je priporočal naj se napravijo nove puške — repetirke — ponavljavke, ki bodo veliko hitreje streljale kakor dosedanje. Stala bode vsaka puška z vsemi stroški 47 gld. 30 kr.; za vse se bode potrebovalo 34 milijonov in 700.000 gld. Ker naša država ne sme biti slaba, ako bi se pripetila kakova vojska, se je ministru vse dovolilo, kar je zahteval. Letos bodo dali za nove puške tri in pol milijonov.

Kaj je novega po širokem svetu?

Iz **Bulgarije** je odšel oni siloviti ruski general Kaulbars, ki je napravil doli toliko nereda. Bulgari so tega veseli. — Bode pa sedaj pricvela mirna sreča vbozemu narodu? Jako dvomimo. Izvolili so danskega princa Valdemarja za kneza; — ali ta volitve neče sprejeti, dobro vedé, da bi ga Rusija ne potrdila. Pripoveduje se, da hočejo Rusi, naj se izvoli neki knez divjih Čerkesov — Nikolaj mingrelski za bulgarskega vladarja. Bulgari bi pač vse storili, samo da bi dobili mir — ali tudi to jim skorej ne bode pomagalo; kajti Rusi pravijo, da bulgarski državni zbor ni veljaven; zato pač ne bodo priznali nobene volitve. — Vboga dežela tega pač ni zaslužila!

Nekteri hočejo da bomo imeli vojsko z **Rusom**. Mi pa upamo trdno, da ne bode prišlo do te skrajne sile: vsaj nam je mir vsem jako potreben!

Nemčija pomnoži svojo velikansko vojsko z novim letom, še za 41.000 mož. Zato tudi mi ne smemo rok križem držati, da si nam sega oboroževanje globoko v žep.

Italijani nespametni vdrihajo po papežu in katoliške cerkvi, kakor ne bi imeli zahvaliti se ravno cerkvi in papežu za naj više dobrote — kje bi uže Italija brez papeža!

Gospodarske stvari.

Poduk našemu kmetu.

* * Zboljšuj pašnike. (Konec). Če ste uživalci gmajn ta korak naredili, je treba za djanstveno izpeljavo tega, kar ste za izboljšanje gmajne za potrebno spoznali, tudi resne volje, doslednega dela. Ni ravno potreba, da se vsa zboljšanja nankrat dovrše, marveč je tudi dobro in umno, ako se po možnosti, to je po denarnih sredstvih, čez koje v to svrhu razpolagamo, in družih okoliščinah izpeljujejo, če se tudi še le v več letih izvrše. Lotimo se pa uže dejanstveno koristnega in nujno potrebnega dela!

Stroški, ki se bodo v to porabili, so neznatni in nezmerno mali z večjim užitkom, kojega nam bodejo dajali zboljšani, umno obdelani in oskrbovani in umno rabljeni pašniki. V stroških se delijo posamezni srenjski udje najboljše po velikosti uživalne pravice.

Konečno navajam v izgled dolenjskih razmer, ki dopuščajo in opravičujejo pašnike v današnjih okoliščinah, iste okoliščine Dobrave in Dobrovske vasi pri Škocijanu na Dolenjskem. Zraven obsežnih senožet ob potoku Radulji (pritoku Krke) nahajamo v tej pokrajini še precej gmajne; tu menim iste okoliščine Dobrovske vasi. Pravico paše na tej gmajni uživajo še skupno Dobrovska vas, Tomaževa vas in vas Strajne.

Na to gmajno mejila je še večja gmajna sosedne Dobrave. Toda to so pred leti (l. 1879) razdelili med srenjske, kateri so jo premenili v polje in s tem odpravili skupno pašo. In če danes vprašamo Dobravca, je li zadovoljen sedaj, ko je odpravljena skupna paša, sleherni nam dá odgovor: „da ni zadovoljen, da je sedaj slabše, ko ni več skupne paše, ker redi do tri četrtnj živine, kakor poprej in še to mora na „štriku“ po mejah in strnišču pasti. Žival se mu sedaj tako dobro ne redi, reja je pri tem dražja“ itd. Radi Dobravcem verjamemo — vsaj njim primanjkuje za vspešno izkoristenje polja, ki so si ga naredili iz paše, cela vrsta v to potrebnih pogojev, kakor sem jih skraja navajal — posebno pa prometnega kapitala za nastale večje gospodarske stroške, ker se jim delo sedaj povsod množi, ne da bi nosilo temu primerne sadu. Res je, da Dobravci sedaj, ko so opustili skupno pašo, redijo blizo tri četrtnj živine manj, kakor prej, kar si razložimo, pa le deloma, tudi iz istine, da pride lujejo na zdajšnjem polji premalo krme. Če pomislimo, da se v tej pokrajini redi precej govede, konj (kobil za žebeta), prešičev in da se živina in še posebno mladina blizo ves čas v letu, odkar sneg skopni noter do novega snega na paši redi in preživi, radi verjamemo, da se sosedje Dobrovščani in drugi boljše počutijo z gmajno, ker razvidijo, da s skupno pašo vspešneje gospodarijo in to še posebno v današnjih razmerah, ko nam le živinoreja zagotavlja boljšo bodočnost; ta pa bode tem dobičkonosnejša, čem bolj bomo naše gmajne v vsem, kar je potrebnega in izpeljivega, izboljšali.

Piše se nam:

Iz Novega Mesta 25. nov. — Dolenjci, spolnila se je srčna želja marsikacemu domoljubu, spolnila se je vroča želja tudi vam; danes teden 18. t. m. se je odprla v Grmu pri Novem Mestu vinorejska, sadjarska in kmetijska šola! Doslej je bila na Slapu v Vipavi; daleč je bilo Dolenjcem tje kaj pošiljati svoje sinove: sedaj imate učilnico blizu.

Radovedni bodete pač, kako se je vršilo otvorjenje te šole? Precej vam povem.

„Z Bogom prični vsako delo!“ po tem se naš slovenski narod ravna. Čim bolj potrebno je, da se z Bogom prične reč, ki je tako ime-

nitna kakor šola! Zato smo so zbrali gospodje in mnogo kmetov v šmihelski cerkvi ob 9. uri zjutraj. Pridružili so se nam še učenci in učenke tamošnje ljudske šole — in prosili smo med slovesno sv. mašo blagoslova z nebes za učence in učenike nove šole — blagoslova za Kranjsko zlasti pa Dolenjsko. Po dovršeni službi božjej smo jo mahnili v Grm. Mesto gosp. deželnega glavarja, ki je bil zadržan, je došel iz Ljubljane deželni odbornik g. doktor Vošnjak, da je slovesno odprl kmetijsko šolo. V daljšem govoru je pripovedoval, da je celih 15 let bila tako potrebna šola na koncu dežele v Vipavi, ker takrat še ni bilo mogoče vstanoviti je v sredini Dolenjske. Sedaj se je to zgodilo zlasti po milosti presvitlega cesarja in njegove vlade, ki je dala 20.000 gold. za nakup posestva ter obljubila vsako leto podpore 2400 gold.

Tamo na Vipavskem je delala šola tako rekoč čudeže, tako je napravila krasen kraj iz Slapa. Tudi tu na Dolenjskem bode kmalu videli kaj se stori, ako um vodi pridno roko: pusti Grm se bode kmalu spremenil v najlepši kraj. Vabil je gospod zato navzoče pa tudi druge kmete sploh, naj pridno prihajajo semkaj ogledavat — in prepričal se bode vsakdo, koliko se bode storilo — posebno pa bode lahko videl dolenjski kmet, kako se bolje obdeluje njiva in travnik, boljše sadi in glešta sadje in trta, kakor je bil doslej navajen. Ker bode videl, da nese večji dobiček, se bode poprijel tudi sam umnega obdelovanja — in ravno ta namen ima nova šola prav posebno.

Ogledali smo potem še poslopje in deloma posestvo okrog grmskega gradu, ter se prepričali, da se je uže jako veliko storilo, pa tudi, da bode treba še mnogega truda in marsikakega goldinarčka.

Doslej ima šola 14 učencev. Dolenjci, le pridno pošiljajte vanjo svoje sinove. Verjemite nam, da vam trud ne ostane zastoj!

Zvečer pa so se zbrali mnogi iz vseh stanov od kmeta do najviših gospodov v novomeškem „Narodnem domu“ k skupnej večerji. Ker manjka v „Novicah“ prostora, vam je ne bodem popisaval obširno, kakor bi to rad storil; ampak rečem le: škoda, da niste mogli biti pričujoči vsi Dolenjci kmetje! Tu bi bili videli in slišali, da je tudi gospodom res mar vaša sreča, vaš blagor. Tu bi se bili prepričali, da smo vsi edini v želji, da bi si naše dolenjsko ljudstvo opomoglo v premoženju: tu bi bili slišali, kako navdušeno je popisoval gosp. Ogulin napredek v vinoreji, ki je mogoč na Dolenjskem, slišali, kako se je napivalo lepej Dolenjskej, kmečkemu stanu kot prvemu in najbolj častitemu stanu itd. Mnogi gospodje so tudi iz daljave pozdravili zbrane telegrafično. Bili so med

njimi minister Falkenhajn, državna poslanca Pfajfar in Šuklje, nekteri gospodje iz Črnomlja in Trebnjega.

Po lepem začetku smo sklepali razhajaje se, da bode šola obrodila stoterni sad, kar Bog daj v korist nam in našem potomcem!

Iz Krškega. — Slovenci se moramo za čast našega lepega slovenskega jezika potegovati. S tem častimo tudi sami sebe. Priložnost se večkrat ponudi. Tu so se nabirali novci za neko novo podjetje. Dotično vabilo je bilo spisano le v nemškem jeziku, če tudi je romalo največ le od Slovence do Slovenca. Vsi so radi plačali — seveda Slovenec je krotek, ponižen — eden pa ni hotel plačati ravno radi tega ne, ker na poli slovenske besedice ni bilo.

Kaj je bil nasledek temu? Dotični pisatelj nemškega vabila je zabavljal predrznemu Slovencu.

Glejte, tako nemškutarji tu pa tam svoje roge kažejo! Ali se jih bomo Slovenci zbal? Kaj še! mi smo tukaj doma, in ne bomo trpeli, da bi se nam zabavljalo.

Iz Vinice pri Šmarjeti. — Leto se bliža h koncu; zato vam sporočim najprej nekoliko o letošni letini. Pšenice smo še precej pridelali, a rži in ječmena pa malo. Bolše so se nam obnesli jesenski pridelki. Ajda in koruze smo dobili prav obilo, tako tudi krompirja, sočivja in druge opresenine. Le z vinsko letno se ne moremo pohvaliti. Sicer smo v visokih gorah pridelali več kakor lansko leto, in dobre kapljice, ali v nizko ležečih vinogradih prav nič zavoljo spomladanskega mraza. Še naj bolj se nam je obneslo sadje vsake vrste, za katero so letos veliko skupili Dolenjci. To nas bode menda vendar enkrat spametovalo, da bomo še bolj pridno in marljivo sadili in cepili sadna drevesa.

Veliko se je govorilo, kakšno gorje da bo letošnje leto, pa ako bi nas ne bil obiskal Bog 8. maja z mrazom, smeli bi letošnje leto k prav dobrimi prištevat. Prihodnosti pač ne ve nihče drugi, kakor Bog. — Veliko se je tudi pri nas govorilo prerokovanj, naj omenim samo eno tako laž. Bilo je teden pred kresom ko srečam neko ženo, znano raznaševalko lažnjivih novic. Ko jo pozdravim, me takoj ustavi in vpraša: Ti! ker bereš vse sorte cajtenge in bukve, ali veš kaj se bo letos zgodilo? — Kaj? jo prašam. — Kresni dan se bo pol kranjske dežele pogreznilo, mi pravi. Jaz nisem vedel, kaj bi jej odgovoril v prvem hipu, ali vendar mi pride na misel. „Vi, žena! jej pravim, ker ste tako učena, da ste to imenitno prerokovanje izumili, prosim povejte vendar, katera stran da se bo. Ako se bo dolenjska, bom bežal preko Ljubljane na Gorenjsko, ako se bo pa gorenjska stran, jo bom mahnil pa doli proti Kostanjevici.“ Baba

je takoj sprevidela kam merijo te besede, tedaj je kar molčala in z dolgem nosom odšla.

Naj bode za letos zadosti. Vsem č. bralcem in prijateljem „Dol. Novic“ vošim srečno in veselo novo leto!

Iz Metlike 13. nov. — Na dan sv. Martina 11. nov. zvečer je po dolgotrajnej in mučnej bolezni, za jetiko v 26. letu svoje starosti lepo in mirno v Gospodu zaspala — blaga in kaj bogaboječa dekle gospodična Marija Schönbrun. Pokojna bila je edini otrok tukajšnjega obče spoštovanega, za blagor mladine in za vse lepo vnetega posestnika in učitelja Frana Schönbruna.

Ranjca bila je v vseh strokah za žensko temeljito izobrazena; na kar je njeni blagi oče vso skrb obračal. Bodi njej zemljica lahka, in večna luč naj njej sveti — Blag njej spomin!

Domače vesti.

(Premembe). G. J. Perko iz Mirne je postal učitelj na novi šoli v Šmihelu pri Žužemberku. G. Stanko Novak s Čateža pri Turnu je postal nadučitelj v Čermošnjicah. Učiteljski mesti po omenjenih gospodih ste torej izpraznjeni. — Č. g. kaplan Anton Verbajš v Leskovcu je prestavljen v Cerklje na Gorenjsko.

(Dolenjsko pevsko društvo) v Rudolfovem priredi 12. decembra koncert. Program objavi bode posebna vabila.

(V Veliki Dolini) so blagoslovili novo cerkev, katera je po večjem dodelana; oltarjev še nima.

(Na letni sejm v torek 30. nov.) se je prigralo: 682 glav goveje živine, nad 500 prašičev in 18 konj. Cena goveje živine visoka, prašičev srednja, kupčija precej živahna.

(V Krškem) je podarila gospa Jos. Hočvarjeva 200 gld. za godbo. Godci se pridno vadijo. V tem mestu se ljudje vedno pritožujejo, ko nimajo javnih in dobrih vodnjakov.

(V Boštanju) je govoril prejšnjo nedeljo g. Pirc o kmetijstvu namesto v oktobru, kakor je bilo napovedano. Imel je isti dan govor tudi v Sevnici, kamor je bil povabljen od ondotne vrle kmetijske podružnice. Zakaj se pa kmetijske podružnice na Kranjskem nič ne oglašajo, zakaj spé posebno na Dolenjskem? Leskovška kmetijska podružnica je kar zaspala. Že leto dni je, kar je njeni predsednik umrl, a ni bilo še nove volitve, ne zbora, ne nič!

(Deželni potovalni učitelj g. Gustav Pirc) bode imel potovalna predavanja v tekočem mesecu v sledečih krajih na Dolenjskem: V saboto 11. decembra dopoludne v Topljicah;

v nedeljo 12. dec. dopoludne po prvi sv. maši v Semiču; v ponedeljek 13. decemb. ob 10. uri dopoludne v Drašičah; v torek 14. dec. ob 10 uri dopoludne na Radovici, in v sredo 15. dec. dopoludne ob 10. uri v Podzemelji. — Predaval bode o trtni uši, o ameriških trtah, o cepljenji trt, o važnosti nove dolenjske kmetijske šole v Grmu, in v Podzemlji tudi o živinarstvu ter poljedelstvu. Predavanje bodé povsod v šolskem poslopju.

(Razpis častnih daril.) Da bi pospešila razvoj slovenske pripovedne književnosti, razpisuje „Matica Slovenska“ po določilih Jurčič-Tomšičeve ustanove 300 goldinarjev častnega darila dvema povestima slovenskima, in to: a) 200 gold. povesti obsežajoči najmenj 10 tiskovnih pôl, in b) 100 gold. povesti, obsežajoči najmenj 5 tiskovnih pôl. Snov obema povestima bôdi zajeta iz zgodovine, ali sploh iz življenja naroda slovenskega. Rokopisi naj se brez pisateljevega imena pošiljajo odboru „Matice Slovenske“ do 1. oktobra 1887. leta.

V Ljubljani 3. novembra 1886.

Odbor „Matice Slovenske“.

(Ponarejalec bankovcev) znani J. Prelešnik je svojo kazen dostal in so ga sedaj izpustili.

(Nesreča.) J. Muren, posestnik na Planini, je svojo tašča ustrelil — po nesreči. Bili so se neki ponočnjaki do njegove hiše pritepli in mož jih je hotel odgnati ter je ustrelil nanje, a v istem hipu stopi njegova tašča iz druge hiše pred njega ter dobi tako ves strel v svoje prsi. Zgrudila se je pri priči mrtva na tla.

(Roparska druhal) klati se, kakor se nam poroča, v Gorjancih. Pretečeni teden, ko sta bila dva c. kr. žendarma v službi, napala ju je druhal ter, ako tudi se vrlo braneča, morala sta naposled vendar se umakniti radi premanjkanja streliva, ker sta vsega porabila, kajti tudi druhal ni gledala na strelivo, ker 16kratni pok puške naznanjal je, da je imela ta druhal resno voljo zoperstaviti se. Vendar pa upamo, da se naši vrli žendarmeriji kmalo posreči, to roparsko druhal vkrotiti.

(Lepa zima.) Na vrtu g. Jur. Gregorca v Novem mestu so jagode v cvetju.

(Tri Božične pesmi) za mešani zbor, s samospeli in spremljavo z orgljami. Tako se glasi novejšo delo (šesto) Ignacija Hladnika, organista v Stari Loki. Pesmi niso težke; čisti dohodek pa je namenjen dijaški kuhinji.

(Za katoliško družbo rokodelskih pomočnikov) se človekoljubi jako zanimajo. Brez dvoma so temu dokaz prostovoljni novi darovi, ktere je družba prejela. Dali so:

Gospodje župniki: M. Videmšek 2, A. Peterlin 5, A. Golobič 10, J. Germ 10 gold.; gosp. Maks Brunner 2 gold.; gosp. kaplana: Rome 3, in J. Borštinar 1 gold. — Skupaj 33 gold. Prej smo prejeli 72 gold. 10 kr. Torej vsega skupaj znatni dar 105 gold. 10 kr.

Gospod kanonik Hočevnar nam je dal 50 lepih knjig, ravno tako je obdaril s knjigami g. P. Inocencij Koprivec in gosp. Josipa Medved.

Mislimo, da prepričani smo, da bodo darovi rodili obilen sad. Vsaj doslej obetajo naši pomočniki najboljše; za družbine namene so res vneti. Popolnoma v družbo se bodo sprejeli sposobni 8. decembra zvečer ob 7. uri v dvorani „Narodnega doma“. Da se pokaže občinstvu blagi namen, kterege ima družba, se bode združila z ovim sprejemanjem mala slavnost, ki bode obsegala govor načelnikov, petje, deklamovanje in tombolo. Slavno občinstvo se s tem najvludneje vabi, da se obilno vdeleži. Čisti dohodek se obrne v korist družbi. Natančneje se oznani spored pozneje. Dr. J. Marinko, načel.

(Za IV. letno zasedanje porotnih razprav v Novem mestu), ki se prične s 9. decembrom t. l. izžrebani so naslednji I. glavni porotniki: Skočir Franc, posestnik iz Krtine; Kozina Fortunat, posestnik iz Sušja. Vogt Rudolf trgovec iz Kočevja; Šircelj Franc, posestnik iz Pijavce; Tekavčič Anton, posestnik in gostilničar iz Dvora; Bukovec Anton, posestnik iz Skovce; Zaidnicher Franc, gostilničar in trgovec iz Podzemelj; Planinec Janez, posestnik iz Boštajna; Colarič Martin, posestnik iz Slinovec; Lovšin Janez, posestnik in žagar iz Sodršice; Pečarič Martin, posestnik iz Drašice; Kulovic August, zdravnik iz Toplic; Malnerič Martin, trgovec iz Črnomlja; Nemanič Martin, posestnik in mlinar iz Želebej; Filak Matija, posestnik iz Gradaca; Zaplatar Franc, posestnik iz St. Helene; Trampuš Franc, posestnik iz Metlike; Hočevnar Matija, posestnik iz Skrjanče; Gasperšič Franc, posestnik iz Medvedjeka; Eppich Jožef, gostilničar iz Moschwalda; Zagorjan Anton, posestnik iz Zagorice; Košak Josef, posestnik iz Dol. Kronovega; Malič Peter, posestnik iz Vinice; Strajnar Franc, posestnik iz Vel. Loke; Bižal Peter, posestnik iz Predtrga; Planinšek Janez, posestnik iz Zgor. Trebnjega; Logar Friderik, posestnik in trgovec iz Ribnice; Šašelj Janez, posestnik in pek iz Mokronoga; Lukan Matija, posestnik iz Brezja; Fortuna Janez, posestnik iz Sela; Uhan Anton, posestnik iz Rodne; Kraševac Anton, posestnik iz Št. Vida; Šus Matija, posestnik iz Mihelje vasi; Engelsberger Rupert, trgovec iz Krškega; Košak Jakob, posestnik iz Družinske vasi; Baštar Anton, gozdnarski kontrolor, iz Kočevja. — II. Nado-

mestni porotniki: Mehora Emanuel, gostilničar, Košček Franc, posestnik, Dr. Poznik Albin, c. kr. notar, Strauss Ljudevit, trgovec, Pintar Janez, posestnik, Florijan Skaberne, gostilničar, Duler Karol, posestnik, iz Rudolfovega; Plantan Franc, posestnik iz Kandije; Hude Jožef, posestnik iz Mirne peči.

Žitna cena v Novem mestu 30. novbr. 1886.

Domače pšenice mernik 2 gld. 35 kr., Debelacé (koruze) 1 gld. 40 kr., Soršice 1 gld. 70 kr., Rži 1 gld. 60 kr., Ječmena 1 gld. 50 kr., Ajde 1 gld. 35 kr., Ovsa 70 kr., Krompirja 85 kr.)

Loterijske srečke.

Gradec 13. novembra	43	61	20	15	4
Trst 27. „	48	62	88	90	4
Trst 20. novembra	11	41	22	43	74

Na prodaj je
v Rudolfovem (Novem mestu)
na najugodnejšem kraju ležeča

prostorna hiša,

pripravna za vsako trgovino ali obrt, z devetimi sobami, prodajalnico, hlevom, petimi kletmi, prostornim dvoriščem, vrtom itd., potem tik mesta na okrajni cesti ležeč pod z velikim vrtom (posebno pripraven za izvršitev kake stavbe (shramba za vozove z njivo vred, tudi za stavbeno zemljišče uporabiti, več njiv itd., vse to pod katastralno občino Novomeško spadajoče.

Dalje je tudi na prodaj jedno uro od
Novega mesta oddaljeno

posestvo

s hišo in drugimi gospodarskimi poslopji
vred. — Kaj več pove iz prijaznosti upravništvo
[115—1] „Dolenjskih Novic“.

Na zraku posušene
orehe, deteljno seme,
pravo beladono
in lepe ježice

[105—3] kupuje vedno

Mar. Rohrmann v Rudolfovem in
Rohrmann-Strzelba v Ljubljani.

Kdor bi hotel v

Trški gori svoj vinograd

v prodaj ponuditi, oglasi naj se pri

[113—1]

vodstvu deželne kmetijske šole v Grmo.

Ravnokar na novo natisnjena:

„Dušna paša“

za kristjane, ki želé v duhu in resnici Boga moliti.

Spisal Friderik Baraga, nekdanji kaplan v Metliki, pozneje škof v severni Ameriki.

(Z dovoljenjem visokočast. ljublj. knezoškofijstva.)

Je izšla v devetem natisu z jako razločljivimi črkami na ličnem papirju natisnjena, obseza 513 strani in veljá v usnje vezana 1 gld 30 kr., v usnje vezana z zlato obrezo 1 gld. 70 kr.

Kako potrebna in koristna je ta molitvena knjiga, nam pričajo mnoge izdaje; o dobroti pa nam jamči slavnoznanega pisatelja ime.

Ravno v tej zalogi je izšla mnogostransko jako željena knjižica

Mašne bukvice,

to je: Molitve pri sveti maši in druge vsakemu kristjanu potrebne molitve.

(Z dovoljenjem visokočast. ljublj. knezoškofijstva.)

Trinajsti natis. — Knjiga obsega 316 strani.

Veljá v usnje vezana 50 kr., v usnje vezana z zlato obrezo 70 kr.

Oboje knjige so naprodaj pri [114—1]

Janezu Klemenzu,

bukvovezu v Ljubljani, Florijanske ulice št. 38, in pri vseh knjigotržcih.

V Novem mestu pri J. Krajecu.

Pri Franc Kastelic-u starejšemu, trgovcu v Novem mestu se dobiva

mazilo za usnje, [116—1]

isto obstoji iz surove vazeline in očiščenega govejega loja in je izvrstno mazilo za obutalo.

Ravnokar izišlo!

„Priče Božjega bitja“. [106—2]

Jako priučna knjižica došla bo povsod dobro, kjer je le še iskrica vere v Gospodarja nebes in zemlje. — Prečastita duhovščina bo vernemu narodu izvestno jako vstregla, ako ga opozori na to v današnji brezverni dobi jako primerno delee. Na prodaj je pri založniku

Dragotinu Hribarju,

v Ljubljani na Bregu št. 10, pri Blazniku in v „Katoliški Bukvarni“ v Ljubljani;

ter veljá samo 25 kr., po pošti 5 kr. več. Kdor jih vzame 12, pošljejo se mu franko.

Klavir

v prav dobrem stanu, je na prodaj v Kandiji pri Novem mestu hišna številka 30. [109—2]

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

Belalei,

ki razumejo iz cementa strešne plošče delati, se takoj sprejmejo.

Oskrbništvo grajščine Hmelnik

[112—1]

pri Novem mestu.

Najstareje ljudsko zdravilo je

„C. kr. konc. cvet za ude“

obče znano z imenom

Klosterneuburger**Giftfluid,**

preiskano v kemičnem laboratoriju za zdravstveno policijske preiskave, ter je prodaja zavarovana po c. kr. koncesiji, in po protokolirani tvrdki.

Isti je po svoji pravilni in skrbni sestavi in napravi, kakor tudi po svojem izvrstnem vspehu najbolj priljubljeno in razširjeno zdravilo. Ta cvet je edini in nedosegljiv lek zoper protin in revmatizem, slabost mišic in čutnic, pri bodljajih, pri bolečinah v križi in ledji, pri zobobolu, trganji v ušesih, krčih, posebno v nogah, pri bolečinah v črevih, pri spahnjenih udih, pri prenapeti hoji ali jahanju. Rabi se uspešno, ker imajo deli, iz katerih obstoji, izvrstno zdravilno moč. Toraj je pomoč hitra in gotova tudi v najbolj trdovratnih slučajih.

Cena male flašice 50 kr., velike flašice 1 gld.

Razpošilja

lekar A. Hofmann v Klosterneuburgu.

Za poštino 15 krajcarjev več. [117—1]

Pravo se dobiva to zdravilo le pri sledečih gg. lekarnih:
V Ljubljani: J. Swoboda. V Novem mestu: Frid. Halka.
V Gorici: G. Christoflett. V Gradcu: A. Nedwed. V Celovcu:
P. Birnbacher. V Belaku: Frid. Scholz.

Opekarna (Cegelnica)

v najem ali na prodaj [108—2]

v Podgori blizu grajščine Breitenau pošta Novomesto.

Jože Špelko, Podgora (pošta Novomesto).

UČENEC,

slovenskega in nemškega jezika zmožen, se takoj sprejme v prodajalno

K. Kalingerja

[110—2]

v Toplicah pri Novem mestu.

[90—6]

Suha drva za kurjavo

blizo ceste zložena, prodavajo se na Ruperčvrhu vsak petek, dokler jih bo kaj, in stane en kubični meter

	na mestu, pripeljane v Rudolfovo, Kandijo	
vejevja	1.20 fl.	1.50 fl.
kostanjeve polena	1.50 "	1.85 "
hrastove	1.70 "	2.10 "
bukove	2.20 "	2.65 "
		2.55 "

Gozdna mera poštena. Plača se na mestu.

Novomesto. — Natisnil J. Krajec.